

POSTANOWIENIE Z DNIA 15 WRZEŚNIA 2010 R.

II KK 42/10

Sprzeczność w treści orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie (art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.) to, gdy chodzi o wyrok, sprzeczność między poszczególnymi jego rozstrzygnięciami i to nie każda, lecz jedynie taka, która powoduje, że niemożliwe staje się wykonanie wyroku. Przepis ten nie obejmuje zatem ani sytuacji, gdy sprzeczność w treści wyroku utrudnia jedynie, ale nie uniemożliwia jego wykonania, ani sprzeczności zachodzącej między samym wyrokiem, a więc jego treścią (dyspozytywną częścią), a jego uzasadnieniem, jako że uzasadnienie to nie stanowi integralnego elementu treści wyroku. W tej pierwszej sytuacji, stosownie do art. 13 § 1 k.k.w. możliwe jest wystąpienie do sądu, który wydał orzeczenie, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego wykonania, a w drugiej mamy do czynienia z rażąco obrażającą prawą materialnego lub procesowego, która miała istotny wpływ na treść wyroku w rozumieniu art. 523 § 1 w zw. z art. 438 pkt 1 lub 2 k.p.k., ale nie z uchybieniem, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

Przewodniczący: sędzia SN W. Płóciennik.

Sędziowie SN: J. Dołhy, T. Grzegorzczak (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Generalnej: J. Engelking.

Sąd Najwyższy w sprawie Magdaleny S., skazanej z art. 286 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 15 września 2010 r., kasacji, wniesionej przez prokuratora na korzyść skazanej od wyroku Sądu Okręgo-

wego w W. z dnia 25 września 2009 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego z dnia 31 stycznia 2008 r.,

oddalił kasację (...).

UZASADNIENIE

Magdalena S. odpowiadała w wieloosobowym procesie, będąc oskarżoną o to, że: a) w dniu 29 lipca 2002 r. w O., działając wspólnie i w porozumieniu w Rafałem P. i Dariuszem Z., w celu uzyskania odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia, spowodowała zdarzenie w postaci pozorowanej kolizji drogowej samochodu marki Mercedes z samochodem marki Renault Megane, będącej podstawą do wypłaty odszkodowania, tj. przestępstwo z art. 298 § 1 k.k. i b) w dniu 29 lipca 2002 r. w O., działając wspólnie i w porozumieniu z Dariuszem Z., po upozorowanej kolizji samochodu marki Mercedes z samochodem marki Renault Megane, wyłudziła poświadczenie nieprawdy w mandacie karnym, poprzez podstępne wprowadzenie w błąd interweniującego funkcjonariusza Policji, co do przyczyn i okoliczności wypadku, tj. przestępstwo z art. 272 k.k. oraz c) w okresie od dnia 29 lipca 2002 r. do dnia 28 sierpnia 2002 r. w O. i W., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wspólnie i w porozumieniu z Rafałem P. i Dariuszem Z., poprzez wprowadzenie w błąd, co do okoliczności i przyczyn kolizji drogowej samochodu marki Mercedes z samochodem marki Renault Megane w dniu 29 lipca 2002 r. doprowadziła Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 11 972 zł wypłaconych w dniu 28 sierpnia Dariuszowi Z. z tytułu ubezpieczenia OC samochodu marki Re-

nault Megane oraz Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 11 488 zł wypłaconych w dniu 21 sierpnia 2002 r. Magdalenie K. z tytułu ubezpieczenia AC samochodu marki Renault Megane, tj. przestępstwo z art. 286 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2008 r. Sąd Rejonowy w W. uniewinnił oskarżoną od popełnienia drugiego z czynów, tzn. przestępstwa z art. 272 k.k., uznał zaś za winną pierwszego z nich, czyli czynu z art. 298 § 1 k.k., z tym że wyeliminował z jego opisu współdziałanie oskarżonej z Dariuszem Z., skazując ją za to przestępstwo na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz trzeciego, a więc czynu z art. 286 § 1 k.k., orzekając zaś karę 2 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę 100 stawek dziennych po 10 zł każda i wymierzając jako karę łączną pozbawienia wolności karę 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat. Nadto orzeczono wobec oskarżonej na podstawie art. 46 § 1 k.k. – solidarnie z Rafałem P. i Dariuszem Z. – z racji skazania za czyn z art. 286 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkody na rzecz Państwowego Zakładu Ubezpieczeń S.A. na kwotę 23 460 zł i obciążono ją kosztami procesu wynikającymi z faktu skazania.

Po rozpoznaniu apelacji, z jakimi wystąpili w tym procesie obrońcy oskarżonych, w tym obrońca Magdaleny S., Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 25 września 2009 r. zmienił wobec niej zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił ją od popełnienia pierwszego z czynów, tj. przestępstwa z art. 298 § 1 k.k., uznając – z przywołaniem art. 5 § 2 k.p.k. – że nie wykazano, by oskarżona miała świadomość udziału w pozorowanej kolizji, uchylając także wobec niej całkowicie rozstrzygnięcie z pkt 16 wyroku sądu *meriti* o obowiązku naprawienia szkody PZU, jak i z pkt 21 o obciążeniu jej kosztami procesu, przyjmując, że obciążają one Skarb Państwa, a poza tym utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji. W uzasadnieniu swego wyroku Sąd odwoław-

czy jednak wskazał, że: „Skoro nie zdołano wykazać, by oskarżona miała świadomość udziału w pozorowanej kolizji, nie sposób przypisać jej udział w oszustwie ma szkodę ubezpieczyciela. Konkluzją tych rozważań był wymóg uniewinnienia oskarżonej nie tylko od czynu przypisanego jej w pkt 11.I i uchylenia rozstrzygnięć w pkt 16 i 21 kontrolowanego wyroku (...), ale i uniewinnienia Magdaleny S. od czynu przypisanego jej w pkt 11.III (...), a co za tym idzie uchylenia też dotyczących jej rozstrzygnięć zawartych w punktach 13 (dotyczącym kary łącznej) i 14 (jej warunkowego zawieszenia) oraz wyeliminowania jej współudziału z opisu czynu przypisanego Rafałowi P. w pkt 1.XXVII”, a następnie, że: „Wobec braku wskazanych rozstrzygnięć sądu odwoławczego zasadne wydaje się wniesienie przez uprawniony podmiot na korzyść Magdaleny S. nadzwyczajnego środka odwoławczego, o którym mowa w art. 521 k.p.k.(...)”. Wskazano też, że uprawnienia takiego z uwagi na warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności nie ma obrońca skazanej. Po wydaniu tego orzeczenia obrońca wystąpił o sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej w wyroku, przez dodanie w nim, że uniewinnienie dotyczy także czynu z pkt 11.III (z art. 286 k.k. – SN), ale wniosek ten nie został uwzględniony, ze wskazaniem, iż nie chodzi tu o oczywistą omyłkę pisarską.

Natomiast kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego, w oparciu o art. 523 § 1 i § 4 pkt 1 k.p.k., wywiódł na korzyść skazanej Prokurator Okręgowy w W. podnosząc zarzut obrazy z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. w postaci sprzeczności w treści orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie, polegającej „na nieodniesieniu się w komparycji wyroku co do winy oskarżonej w zakresie czynu z pkt 11.III przy jednoczesnym uchyleniu dotyczących jej rozstrzygnięć zawartych w pkt 16 (...) i 21 (...) oraz stwierdzenia jej niewinności w zakresie tego czynu w uzasadnieniu wyroku”, wnosząc o uchylenie wyroku

Sądu Okręgowego i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Prokurator Prokuratury Generalnej na rozprawie kasacyjnej popierał tę skargę.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył.

Z uwagi na to, że skarga dotyczy wyroku, w którym prawomocnie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jedynie skuteczną, gdy chodzi o kasację strony, a stroną jest też prokurator jako oskarżyciel publiczny, może być tylko skarga wykazująca zaistnienie uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 w zw. z § 2 k.p.k.). Skarżący w tej sprawie wskazał na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. w postaci sprzeczności w treści orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie. Wszystkie określone w art. 439 § 1 k.p.k. tzw. bezwzględne przyczyny uchylenia orzeczenia z uwagi na swój wyjątkowy charakter muszą być traktowane ściśle, nie można tu zatem sięgać po wykładnię rozszerzającą ich rozumienie. W przywołanym w kasacji art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k., za określone tam uchybienie uznaje się jedynie sprzeczność w treści orzeczenia uniemożliwiająca jego wykonanie. Musi to być zatem, gdy chodzi o wyrok, sprzeczność między poszczególnymi jego rozstrzygnięciami i to nie każda, lecz tylko taka, która powoduje, że niemożliwe staje się jego wykonanie. Przepis ten nie obejmuje zatem ani sytuacji, gdy sprzeczność w treści wyroku utrudnia jedynie, ale nie uniemożliwia jego wykonania, ani sprzeczności zachodzącej między samym wyrokiem, a więc jego treścią (dyspozytywną częścią), a jego uzasadnieniem, jako że uzasadnienie to nie stanowi integralnego elementu treści wyroku. W tej pierwszej sytuacji, stosownie do art. 13 § 1 k.k.w. możliwe jest wystąpienie do sądu, który wydał orzeczenie, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego wykonania, a w drugiej mamy do czynienia z rażąco obraza prawa materialnego lub procesowego, która miała istotny wpływ na treść wyroku w rozumieniu art.

523 § 1 w zw. z art. 438 pkt 1 lub 2 k.p.k., ale nie z uchybieniem, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. Na takie właśnie rozumienie powodu uchylenia orzeczenia określonego w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. wskazuje się także w doktrynie (zob. np. J. Grajewski, L. Paprzycki, S. Steinborn: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2010, s. 39; W. Grzeszczyk: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 457; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 946; S. Zabłocki [w:] R. Stefański, S. Zabłocki [red.]: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2004, s. 172 i przywołane tam judykaty).

Autor kasacji powołując się na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. wskazuje, że polega ono na tym, iż w komparycji wyroku nie odniesiono się do winy oskarżonej co do drugiego z przypisanych jej przez sąd *meriti* czynów, tj. oszustwa z art. 286 § 1 k.k., mimo uchylenia rozstrzygnięcia o solidarnej, z dwoma współoskarżonymi, odpowiedzialności za naprawienie szkody przyjętej w trybie art. 46 § 1 k.k., a wyrządzonej tym czynem oraz o kosztach procesu dotąd ją obciążających i przejęcie ich w całości na Skarb Państwa i stwierdzenia w uzasadnieniu wyroku jej niewinności także odnośnie do tego przestępstwa.

Analizując ten zarzut i wskazane na jego poparcie uchybienia trzeba stwierdzić, że nie można przyjąć, iżby Sąd odwoławczy nie wypowiedział się w wyroku odnośnie do winy oskarżonej co do powyższego przestępstwa, skoro wyraźnie utrzymał w tym zakresie w mocy wyrok skazujący sądu pierwszej instancji. Gdy zaś chodzi o uchylenie wobec oskarżonej rozstrzygnięcia o solidarnej z dwoma innymi współoskarżonymi odpowiedzialności za naprawienie szkody ubezpieczycielowi, jako związanego z przestępstwem z art. 286 § 1 k.k., odnośnie do którego utrzymano w mocy skazanie jej, to powoduje ono wprawdzie wewnętrzny dysonans w wyroku, gdyż uwalnia ją od tego obo-

wiązku przy pozostawieniu w mocy skazania za ten czyn, ale bynajmniej nie uniemożliwia wykonania wyroku w zakresie obowiązku naprawienia szkody, gdyż nadal solidarnie ciąży on na dwu współsprawcach tegoż przestępstwa. Sama zaś wewnętrzna sprzeczność wyroku, jeżeli nie uniemożliwia jego wykonania, nie jest uchybieniem o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. Nie można zaś mówić o tym uchybieniu z racji uchylenia zaskarżonym wyrokiem obciążenia oskarżonej wszelkimi kosztami procesu i przejęcia ich na Skarb Państwa, gdyż po pierwsze nie zawsze obciążenie takie musi wystąpić, a po wtóre rozstrzygnięcie to także nie uniemożliwia wykonania wyroku. Po prostu oskarżona nie musi pokrywać żadnych kosztów procesu, nie ma tu zatem czego wykonywać.

Istnieje natomiast niewątpliwie, nie wskazana już w kasacji, wewnętrzna sprzeczność tego wyroku, między rozstrzygnięciem o uniewinnieniu oskarżonej od popełnienia przestępstwa z art. 298 § 1 k.k. i utrzymaniem w mocy rozstrzygnięcia o karze łącznej pozbawienia wolności, obejmującej także karę za ten czyn. Kara łączna funkcjonuje tu bowiem mimo tego, że skazanie oskarżonej obejmuje już tylko jedno przestępstwo. Jednak i ta sprzeczność nie uniemożliwia wykonania orzeczenia, ponieważ kara łączna jest taka sama, jak jednostkowa kara pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k., co do którego wyrok sądu *meriti* utrzymano w mocy, gdyż łączną karę pozbawienia wolności ukształtowano w pierwszej instancji tak, że pochłonęła ona taką karę za czyn, od którego następnie sąd odwoławczy uniewinnił oskarżoną. Co więcej, to wykonanie kary łącznej warunkowo zawieszono oskarżonej i zawieszenie to nadal funkcjonuje.

W konsekwencji, nie zachodzi w tej sprawie naruszenie prawa na jakie powołał się skarżący, zatem kasacja ta nie może być uznana za zasadną.

Ma jednak rację skarżący, gdy zaznacza, że w uzasadnieniu wyroku Sąd odwoławczy wyraźnie stwierdził, że oskarżona jest niewinna także odnośnie do przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., co do którego utrzymał on wszak w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji. Taka sprzeczność, niewątpliwa w tej sprawie, co trzeba podkreślić – wskazująca wyraźnie na utrzymanie w mocy skazania osoby, co do której w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego jednocześnie wykazano, iż jest niewinna, a więc oznaczająca zaistnienie rażącej obrazy prawa materialnego – nie oznacza jednak uchybienia, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. Jest to bowiem kwestia sprzeczności między treścią orzeczenia i jego uzasadnieniem, a nie sprzeczność w treści samego orzeczenia, jak tego wymaga wskazany przepis. W sprawie tej nie zachodzą przy tym inne uchybienia z art. 439 k.p.k., a ponieważ zaskarżonym jest wyrok z warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności, to – zgodnie z art. 523 § 4 pkt 1 w zw. z § 2 k.p.k. – tylko wykazanie zaistnienia naruszenia z art. 439 k.p.k. dałoby Sądowi Najwyższemu możliwość jego uchylenia. Przepis art. 536 k.p.k. przesądza przy tym, że w postępowaniu kasacyjnym istnieje związanie Sądu Najwyższego także zakresem zarzutów, a wyjście poza nie jest możliwe tylko w wypadkach określonych w art. 439 oraz art. 435 i 455 k.k., a te w sprawie tej nie zachodzą. Nie ma tu natomiast zastosowania art. 440 k.p.k., pozwalający na orzekanie poza tymi granicami także w razie rażącej niesprawiedliwości orzeczenia, wchodzący w grę w postępowaniu odwoławczym. W konsekwencji nie jest też możliwe uchylenie zaskarżonego wyroku poza granicami zarzutów kasacyjnych.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy zmuszony był oddalić niniejszą kasację.

W tym miejscu należy jednak podnieść, że – jak wcześniej wskazano – już Sąd odwoławczy w uzasadnieniu swego wyroku wyraźnie akcentował po-

trzebę wywiedzenia w tej sprawie nadzwyczajnego środka zaskarżenia w trybie art. 521 k.p.k., a więc przez jeden z podmiotów specjalnych, a nie przez strony, właśnie z uwagi na charakter zaistniałej tu obrazy prawa, nie mieszczącej się w art. 439 k.p.k. I tak też w sprawie tej być powinno. Możliwość ta, z uwagi na wchodzący w grę kierunek skargi, pozostaje nadal w pełni aktualna. Kwestia ta jest zaś o tyle ważka, że jak wynika z akt sprawy podjęto już w niej, wobec oskarżonej, wykonanie orzeczonej za przepisany jej czyn z art. 286 § 1 k.k. – obok zawieszanej nadal kary pozbawienia wolności – kary grzywny. Na ten problem Sąd Najwyższy zwrócił już uwagę prokuratorowi Prokuratury Generalnej, na rozprawie kasacyjnej po ogłoszeniu tego orzeczenia.